

FİNLANDIYA'DA OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÇEVRE EĞİTİMİNİN YERİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Altunal, B. (2023). Finlandiya'da okul öncesi eğitimde çevre eğitiminin yeri. *Kapadokya Coğrafya Dergisi*, 1(1), ...

Baki ALTUNAL

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Doktora Öğrencisi

bakialtunal38@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-1420-0068

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Finlandiya eğitim sisteminde çevre eğitimi incelemektir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmış olup veri toplama aracı olarak dört sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma gurubu Finlandiya'da özel bir eğitim kurumunda çalışan 5 uzmandan oluşmaktadır. Elde edilen veriler temalar halinde kategorize edilerek kodlanmış ve katılımcılardan alınan verilerin bir kısmı doğrudan aktarılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre Finlandiya eğitim sisteminde çevre eğitime büyük bir önem verilmektedir ve doğa insanlar tarafından çok sevilmektedir. Ayrıca doğaya büyük bir saygı duyulmaktadır. Sınıf içinde klasik çevre eğitimi anlatımının yanında sistemli olarak doğa gezileri yapıldığı ve kamplara gidildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu şekilde bir eğitim uygulamasıyla gelecek nesillere temiz ve güzel bir doğa bırakılmak istendiği sonucuna ulaşılmıştır. Türk milli eğitim sisteminde de çevre eğitimi konusunda benzer uygulamaların yapılması ve doğa gezilerine daha fazla önem verilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Çevre eğitimi, Finlandiya eğitim sistemi, doğa

THE PLACE OF ENVIRONMENTAL EDUCATION IN PRESCHOOL EDUCATION IN FINLAND

ABSTRACT

The aim of this study is to examine environmental education in the Finnish education system. Case study, one of the qualitative research methods, was used in the study, and a semi-structured interview form consisting of four questions was used as a data collection tool. The study group of the research consists of 5 experts working in a private educational institution in Finland. The obtained data were categorized and coded into themes, and some of the data received from the participants were directly transferred. According to the results of the research, great importance is given to the environmental education in the Finnish education system and nature is loved by people. There is also a great respect for nature. In addition to the classical environmental education narrated in the classroom, it was concluded that they systematically go to nature trips and they go to camps. It has been concluded that a clean and beautiful nature is desired to be left to future generations with such an educational practice. In the Turkish national education system, it can be suggested that similar practices should be carried out on environmental education and more importance should be given to nature trips.

Keywords: Environmental education, Finnish education system, nature

GİRİŞ

1.1. Finlandiya’da Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Okul öncesi eğitim bireylerin gelecek eğitimlerine hazırlanmasında büyük bir öneme sahip bir eğitim dönemini kapsamaktadır. Bu eğitim seviyesinde, çevre ve doğa eğitiminin verilmesinin en önemli hedeflerinden biri bireylerin doğa sevgisini kazanması, doğayı sevmesi ve doğayı koruyan bir yaklaşım geliştirmesi açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bu eğitim genellikle çevreye karşı hassasiyetin oluşmasında önem arz eden bir durumdur. Çevreye olan duyarlılık beraberinde daha temiz bir çevre ve temiz bir coğrafi atmosfer getirmektedir. Çevre eğitiminin önemi, erken yaşlarda bu yüzden önemlidir.

Okulöncesi eğitim Türkiye’de 0–6 yaşına gelen bireylerin gurubunu içermektedir. Okulöncesi eğitimde, bireylerin fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerinin en yoğun olduğu dönemi kapsamaktadır. Yapılan çalışmalar bu dönemde yaşanan gelişmelerin bireyin ilerleyen hayatında büyüme ve öğrenme becerilerini önemli oranda etki ettiğini ortaya koymaktadır (Fidan ve Erden, 1993). Finlandiya eğitim sisteminde zorunlu temel eğitim, çocuklar 6 yaşına geldiğinde okul öncesi eğitim sisteminin içine alınmasıyla başlamaktadır ve 9 sene sürer. Temel eğitim, okul öncesi (1 sene), “Comprehensive School” yani kapsamlı okullar (6 yıl ilkokul) ve ortaöğretim (3 sene) okullarında, ücretsiz olarak alınır. Bireyler, temel eğitim almak amacıyla, yerel idarelerce kararlaştırılan, evlerinin en yakın olduğu ve ulaşım bakımından en uygun olan okula giderler (Antinluoma, Ilomäki, Lahti-Nuutila ve Toom, 2018). Finlandiya’da okul öncesi öğretmenlik bölümlerine öğrenci seçiminde de çok ciddi uygulamalar vardır. Sonuç olarak, Finlandiya'daki Normal Üniversitesi'nin anaokulu öğretmenleri genel olarak okuldaki en mükemmel öğrencilerdir (Wang, 2009).

Okul öncesi dönemde çocuklar temel yaşam alışkanlıklarını kazanıp yeteneklerini geliştirmektedirler ve kazandığı öğrenme deneyimleri sayesinde sosyalleşerek zihinsel becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Özellikle okulöncesi eğitim döneminde çocuk için sunulacak eğitim imkanları, daha sonraki hayatına hazırlığında dikkate değer bir görev üstlenmektedir (Oktay ve Gurupları, 2007). Bu durum çocukların gelecek yaşamlarını daha derinden etkilemekte gelecek hayatlarını şekillendirmede onlara yol gösterici olmaktadır. Finlandiya’da eğitim araştırmalarında amaç, çocukları birer birey olarak incelemek ve anlamaktır. Asıl mesele çocukların kendi hayatlarının konusudur. Katılım sadece çocuğun mülkiyeti veya hakkı olarak görülmez, aynı zamanda bir etkileşimde ve günlük yaşamda ilgili bağlamsal bir kavramdır (Karlsson, 2012). Erken çocukluk eğitimi kapsamında, çocukların katılımı konusuna genellikle oldukça dar bir bakış açısıyla bakılır, sanki sadece çocukların seslerini dinlemek anlamına gelir (Clark, 2005). Daha genel bir bakış açısıyla çocuk, sosyal çevresinden soyutlanmış bir aktör olarak görülmez ve kültürel çevre değil, hem diğer insanlarla hem de çevreyle etkileşim halinde olan aktif bir özne olarak çevrenin bir parçasıdır. Bu bakış açısı, yeni sosyolojik anlayışın ortaya çıktığı son yıllarda daha sık benimsenmiştir. Çocukları muhtaç ve aciz varlıklar olarak değil, yetkin aktörler ve aktif aktörler olarak gören paradigma erken çocukluk eğitiminin bir parçası olarak benimsenmiştir (Rogoff, 2008). Küçük çocukların erken eğitim ortamlarına katılımı aynı zamanda dünyayı yorumlama ve deneyimlerini akranlarıyla paylaşma ortak bir etkinliği olarak da görülebilir ve çocuklara saygı duyan, onları dinleyen ve onların işleriyle ilgilenen öğretmenler (Leinonen & Venninen, 2012). Öte yandan, okul öncesi dönemdeki çocukların günlük yaşamları müzakereler ve müzakereler gibi demokrasi unsurlarını içeren faaliyetlerle doludur. Uzlaşmalar, ortak planlama ve her şeyden önce birbirlerinin görüşlerini dinlemek (Broström, 2012).

Finlandiya’da okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Ancak Finlandiya’da okulöncesi eğitim zorunlu olmadığı halde okulöncesi eğitime katılma oranı oldukça fazladır (İş, 2021). Bu anlamda da erken çocukluk eğitimi; başka kişilerle çalışma, öğrenme, sabırlı olmayı bilme ve ilerleyen okul yıllarında gereksinim duyulan bir takım becerilerin ve daha geniş kapsamda sosyal etkileşim kabiliyetinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Böylelikle, kaliteli erken çocukluk eğitimi ergenlik ve ileriki yıllar göz önüne alındığında geniş kapsamlı sonuçlar ortaya çıkarır. Finlandiya’da erken çocukluk eğitimi, okul öncesi eğitim ve temel eğitim, bireyin sağlıklı gelişmesi ve eğitimi açısından tutarlı bir bütün şeklinde hayat boyu öğrenmenin temelini teşkil eder (Duran ve Taştekin, 2020).

Okul öncesi eğitim, erken çocukluk eğitiminin bir parçasıdır. Çocuğun hayatında çok önemli bir zaman dilimidir. Finlandiya’da Ağustos 2015’te zorunlu hale gelen okul öncesi eğitim daha önce de yüksek katılımla devam etmekteydi. Okul öncesinde verilen eğitimde, bireyler deney yapma, yeni şeyler öğrenme hevesli olma imkanlarına sahiptir. Ayrıca, okul öncesi eğitim; bireylerin sosyal yeteneklerini geliştirmelerine imkan verirken onlara etkileşim ve güçlenme imkanı sağlar. Okul öncesi eğitim aşamasında bireylere verilen beceriler; öğrenmek hazır durumda olmak, olumlu davranışlar geliştirmek, temel sosyal becerilere sahip olma, yeme ve buna benzer başka alışkanlıkları yönetebilmek ve kendilerinden farklı olan çocuklar da dahil olmak üzere diğer çocukları da kabul etmek ve herkese saygılı olmaktır (Varhaiskasvatussuunnitel Rahoitus Perusteet, 2018). Geleceğe hazırlık aşamasında çocuklar doğayla iç içe eğitim alırlar. Doğayla iç içe olan bireyler, doğa sevgisi kazanmalarını yanı sıra farklılıkların da doğal olduğunu anlayacak ve farklılıkları kabullenmede daha iyimser ve ılımlı davranış biçimleri geliştireceklerdir. Bu durum eğitim sisteminin doğayla iç içe olmasını daha da kolaylaştıracak ve ruh ve bedenen daha sağlıklı bireylerin yetişmesini sağlayacaktır.

1.2. Eğitim ve Çevre İlişkisi

İnsan içinde yaşadığı çevreyi yani doğayı çocukluk yıllarından başlayarak kendine bir araştırma doğası olarak algılamaktadır. Aynı tarih sürecinde olduğu gibi her toplumun kendine ait gerçekliğini oluşturması, toplumlar içinde yaşadıkları doğal çevre ile de kendilerine has bir ilişki biçimi geliştirmişlerdir (Tuna, 2018). Çevre eğitimi, insanların ve toplumların, çevre ile alakalı veya çevresel problemlerin tamamıyla alakalı bilinçlenmesini ve duyarlılık kazanmasını sağlamayı, temel bilgilerle donanımlı ve deneyim sahibi olmalarını sağlamayı amaç edinir. Buna ek olarak çevre eğitimiyle çevreyi koruma ve çevreyi iyi hale getirmeyi dönük aktif biçimde katılım sağlama isteği kazanmaları, çevresel sorunları tanımlama ve çözme adına gereken becerileri kazanmaları ve bu problemlere çözüm üretme çalışmalarına katılma fırsatı sunmayı da hedefler (Demirkıran, 2015). Doğa ve çevre eğitimi bir bakıma insanın içinden geldiği asıl evine sahip olma becerisini ortaya koymaktadır.

İnsan, doğa ile bağıny yeniden oluşturabilecek konumda iken, yaşadığı doğadan kopma, hem çok hızlı meydana gelmekte hem de bu durum kendisini psikolojik ve fiziksel anlamda olumsuz biçimde etkilemektedir (Corkery, 2015). Çevrenin insan için ne kadar önemli olduğu bu kadar açık biçimde ortadayken eğitim aracılığıyla çevre bilincinin ve çevreye olan ihtiyacın varlığı açık biçimde ortadadır. Çevre bilinci, çevreyle alakalı bilgilerin, çevreye karşı tutum ve çevreye duyarlı davranışların geliştirilmesidir (Erten, 2004). Buna göre doğa ve ekolojiyle alakalı elde olan bilgiler ve çevresel sorunlar ile bu sorunlarla alakalı çözüm yollarıyla alakalı bilgilerin edinilmesi, çevreye dair olumlu tutum ve davranışların artırılması ve çevrenin bozulmasına karşı hassas olan ve çevrenin bozulmaması adına gereken davranışları sergileyen insan sayısının artırılması, çevre bilincinin oluşturulmasının ana noktalarıdır (Erten, 2004). Bu seviyeye de ancak eğitim yoluyla gelinebilir.

Finlandiya’da çocuklara verilen eğitim yalnız çevre duyarlılığı konusunda değil her konuda kendilerini ifade edebilme yetisi kazanmaları açısından da oldukça önemlidir. Görüşleri ve büyüyen

karar verme yetenekleri, duyulma haklarının var olduğu ve ihlal edilemeyeceği anlamına geliyor ve bu garanti ediliyor ve kendilerini ifade edebiliyorlar (Dockett, Einarsdottir & Perry, 2009). Fin erken çocukluk eğitiminde çevre eğitimi de dahil olmak üzere öğrenme, çocukların aktif anlam yapıcılar ve yetkin aktörler oldukları sosyokültürel bir süreç olarak anlaşılmaktadır (Corsaro, 1997; VASU, 2005). Çocukların kendi yaşam alanı olan ve onlara yaşam boyu ev sahipliği yapacak çevrelerini keşfetmeleri ve gündelik hayatla alakalı yeni şeyler başlatmaları için eğitilen anlam yaratıcıları oyun aktivitelerini organize ederler (Karila ve Kinos, 2011).

Çevre ve eğitim kavramları birbirinden ayrılmaz birer bütün olarak insanların yaşantısında ve doğalarında her zaman var olmuştur. Bu varoluş insanların eğitim konusunda daha verimli olmasını ve içinden geldikleri doğayla daha fazla haşır neşir olmalarına olanak sağlar ve bu durum eğitim- öğretim faaliyetlerinin de daha sağlıklı ve daha anlamlı olmasına olanak sağlar. Eğitim ve çevre birbirinden kopamayan birer bütün olarak karşımıza çıkmakta ve ikili arasındaki sıkı bağ birbirini destekleyerek daha güçlenmektedir.

1.3. Finlandiya’da Eğitime Verilen Önem ve Anaokulu Eğitimi

Finlandiya eğitim sistemine dahil edilen öğretmenlerin iyi yetişmiş olmaları gerekmektedir. Finli öğretmenlerin, öğrencilerin öğrenmeleriyle yakından alakalı ve kendilerini sürekli olarak meslekî manada geliştirmeye hevesli oldukları belirtilmiştir (Malaty, 2006). Bu sebeple toplumun üst ve alt tabakalarında öğretmenliğe meslek olarak gösterilen büyük saygı, Finlandiya’da kültürel yapının bir parçası haline gelmiştir (Simola, 2005). Öğretmenlere toplumun hepsi tarafından duyulan saygı ve güven, onlara eğitimci olarak ve öğretmenlikle alakalı daha fazla özerliğin ve sorumluluğun ortaya çıkmasına meydan hazırlamıştır (Pehkonen vd, 2007).

Uygulamada, tüm bunlar okul öncesi anlamına gelir. Finlandiya’da okul öncesi eğitim bir sömestr uzunluğundadır ve altı yaşındaki çocukların neredeyse tamamı (%98,7) çocukların öğrenmelerini destekleyen ve yapı iskelesi oluşturan erken çocukluk öğretmenleri tarafından yönlendirilen ücretsiz okul öncesi eğitime katılmaktadır ve oyun etkinlikleri yoluyla sosyo-kültürel öğrenme yöntemleri oyun etkinlikleriyle yürütülür (Kinos ve Palonen, 2013). Öğretmenlerin katılımı engelleyen kısıtlamalara odaklanarak ve yansıtma yoluyla uygulamalar geliştirerek bu kısıtlamaları etkileyebilecekleri ve geliştirebilecekleri ortaya çıktı. Erken çocukluk eğitiminde çocukların günlük etkinliklere katılımının ve çevreyi tanımanın üzerinde çok önemli olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır (Venninen vd, 2013).

Finlandiya’da erken çocukluk eğitiminde öğrenme ortamları, çocukların fiziksel çevreye yönelik bağımsız girişimleri ve eylemlerini destekleyecek şekilde gerçek yaşamdan bağımsız olmayacak şekilde dizayn edilmektedir (Duncan, 2009). Çocukların ders etkinliklerine etkin katılımına odaklanmak, çocukların yeterlilik, savunmasızlık ve güç konularının daha iyi anlaşılmasına yol açar (Mayall, 1999). Çevre eğitimi konusunda da içinde yaşanılan çevreyi tanımak, bireylerin kendilerini tanımalarına da meydan verecek ve kendilerini doğanın içerisinde daha iyi anlayabilmelerine imkan sağlayacaktır (Sinclair, 2004). Finlandiya’da öğretmenlik meslek olarak yüksek statüsü olan ve gelir olarak orta seviyenin üstündedir. Öğretmenlikle ilgili alanlar liseyi bitiren en başarılı öğrencilerin tercih ettiği programlardan biridir (Westbury vd, 2005). Öte yandan, Finlandiya hükümeti öğretmenlerin eğitimine büyük önem vermektedir. Özellikle okul öncesi öğretmenlerinin eğitiminde çok hassas davranılmaktadır. Bu durumda beraberinde eğitim konusunda başarıyı getirmektedir. Öğrenme yeteneği, gözlem yeteneği, yansıtma yeteneği, anlama yeteneği, analiz etme yeteneği (Mari, 2009; Zhang, Zhao ve Liu, 2015). Eğitime ve eğitim verecek olana verilen önem en başta öğretmen yetiştirme programlarına öğrenci alınırken başlamaktadır. Bu durum da başarılı bir eğitim sisteminin ortaya çıkmasına meydan vermektedir.

1.4. Finlandiya Eğitim Sisteminde Çevre Eğitimi

Finlandiya eğitim sistemiyle ilgili olarak dünya genelinde ün yapmış bir ülkedir. Eğitim sisteminden kaynaklanan başarısından dolayı dünya çapında yapılan üst düzey sınavlarda genel olarak birincilik almaktadır. Gerek doğası gereği gerek coğrafi güzellikleri gereği Finlandiya Kuzey Buz Denizinin de bir ahenk katmasıyla büyüleyici bir coğrafyaya sahiptir. Finlandiya’da da çevre eğitimi almak, ilköğretim kademesindeki bütün bireyler için zorunludur. Çevre eğitimi, oldukça küçük yaşlarda, botanik bahçelerine, doğal parklara düzenlenen okul dışı geziler ile başlamaktadır. Böylece, çevre için pozitif tutum ve davranışlar geliştirilmeye gayret edilmektedir (Stokes, Edge ve West, 2001). Finlandiya eğitim sisteminde doğa gezileri ilk olarak 1950’lerde yapılmaya başlanmıştır. 1970’lerde okulların resmi programlarına dâhil edilmiştir. Çevre ve doğa okulları, bütçelerini diğer okullarda olduğu gibi yerel belediyeden karşılamaktadırlar. Okullarda Gündem 21’in prensipleri dikkate alınmaktadır (Jeronen vd, 2009). Çevreyle alakalı okullarda ele alınan konular genel olarak okul dışında yapılan etkinliklere dayalı olarak, yaparak ve yaşayarak öğretilmektedir. Finlandiya devleti, okul dışı öğrenme yöntem ve tekniklerini eğitim programlarına uygun olarak düzenlemiştir (Gülersoy vd, 2021). Finlandiya eğitsel anlamda başarılı olmanın temelini öğretmenler olarak değerlendirdiğinden öğretmen yetiştirmede değişiklikler yapıp çevre eğitimi alanında bilgi sahibi ve bu konuda donanımlı öğretmenler yetiştirmeyi amaçlanmıştır (Özdemir, 2017). Finlandiya’da eğitim politikaları 1990’larda yeni kamu sektörü yönetimi ve diğer neo-liberal politikaların sonucu olarak değişmişse de Finlandiya güçlü eğitim reformlarını uygulamaya devam etmiştir. Finlandiya eğitim sisteminin ana hedefi öğrencileri sınavlara hazırlamaktansa aktif öğrenme ortamlarında hayata hazırlayıp değişik öğretim teknik ve yöntemlerini kolaylıkla uygulayabilmektedir. Finlandiya’da eğitim sistem olarak 1980’li yıllara dek merkezi biçimde düzene konulmuş, yoğun kurallar eşliğinde öğretmenlerin çalışma sahalarına müdahil olunmuştur. İlk reform hareketiyle beraber 1990’lı yıllarda Finlandiya’da güven temelli bir okul kültürü çağı resmi olarak başlatılmıştır (Sahlberg, 2007).

Finlandiya eğitim sisteminde okul öncesi eğitimde kesin bir müfredat yoktur. Dil ve karşılıklı iletişim, etik ve görgü kuralları kültür, kişisel sağlık ve çevre bilinci müfredatta yer almaktadır (Duran ve Taştekin, 2020). Çocukların çevreye olan duyarlılığının gelişmesi ve doğayla ilişkileri, çocuklara doğayı keşfetmesi için gerekli olan deneyimleri sağlayarak desteklenmektedir. Öğrenciler, doğanın korunmasını öğrenerek devam ettirilebilir bir yaşam biçiminin temelini meydana getirir. Okul öncesi eğitim araştırarak ve çevreyi gözlemleyerek, akıl yürüterek ve deney yaparak keşfederek öğrenmeye yönlendirir (Duran ve Taştekin, 2020). Keşfederek öğrenmeye en müsait olan ortamda okul dışında doğanın keşfedilmesiyle, bireyin çevreyi tanıyarak, kendi bireysel keşiflerini yaparak öğrenmeye başlamalarıyla başlar. Bu bağlamda doğa en uygun öğrenme alanıdır.

1. 5. Çalışmanın Amacı

Yapılan bu çalışmada Finlandiya eğitim sisteminde okul öncesi eğitimde çevre eğitiminin yerinin tespit edilmesi ve yorumlanması amaçlanmıştır. Aşağıda maddeler halinde sıralanan öğeler ise yapılan çalışmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır:

- 1-Finlandiya özel eğitim kurumu uzmanlarına göre, Finlandiya eğitim sisteminde okul öncesinde çevre eğitimi dersiyle amaçlanan durumlar nelerdir?
- 2-Finlandiya özel eğitim kurumu uzmanlarına göre, Finlandiya okul öncesi eğitimde çevre eğitimi programının içeriği nasıldır?
- 3-Finlandiya özel eğitim kurumu uzmanlarına göre, Finlandiya eğitim sisteminde okul öncesinde çevre eğitiminde hangi yöntem ve tekniklerden yararlanılmaktadır?

4-Finlandiya özel eğitim kurumu uzmanlarına göre, Finlandiya eğitim sisteminde okul öncesinde çevre eğitiminde okul dışı uygulamaların özellikleri nelerdir?

2.YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, ürünlerden ya da çıktılardan daha çok süreç ile ilgilenmektedir. Dolayısıyla nitel araştırmalarda anlamlar önem taşımaktadır (Merriam, 1988: Akt. Yılmaz ve Altinkurt, 2011). araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi ile yürütülmüştür. Durum çalışmalarında; güncel bir olgu kendine ait gerçek yaşam çerçevesinde çalışan, olgu ve içinde yer aldığı içerikle arasındaki sınırların net çizgileriyle belli olmadığı ve birden çok ispat veya veri kaynağının var olduğu durumlarda işe koşulan, göreceli bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984, aktaran, Yıldırım ve Şimşek, 2005: 277). Nitel araştırmalardan olan durum çalışmaları var olan bir durumu olduğu şekliyle ele aldığı için araştırmada durum çalışması yöntemi tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla yapılan bu araştırmada belli düzeydeki standartlığı ve esnekliği sebebiyle, yazmaya ve doldurmaya dayalı testler ve anketlerdeki sınırlılığı ortadan kaldırması ve belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması nedeniyle tercih edilmiştir.

Çalışma grubu

Çalışmanın amacı doğrultusunda Finlandiya’da, Finlandiya’da eğitim almış Finlandiya vatandaşı özel bir eğitim kurumunda çalışan 5 okul öncesi eğitim uzmanından gönüllülük esasına dayalı olarak görüş alınmıştır. Katılımcılar, Finlandiya’da eğitimlerini tamamlamış, Finlandiya’da özel bir kursta Erasmus+ eğitimi ofisinde çalışan kişilerdir.

Tablo 1. Katılımcıların özellikleri

Katılımcı	Yaş	Eğitim Durumu	Cinsiyet
K1	30	Yüksek Lisans	Kadın
K2	32	Yüksek Lisans	Kadın
K3	40	Lise	Erkek
K4	42	Lisans	Erkek
K5	40	Lisans	Kadın

Veri toplama aracı

Veri toplama aracı olarak dört maddeden oluşan uzman görüşü alınarak geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

2.1. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırmacı, 4 Haziran- 11 Haziran tarihlerinde Erasmus+ projesi ile Finlandiya’ya gitmiştir. Helsinki’de 5 okul öncesi öğretmeniyle görüşülmüştür. Katılımcıların isimleri gizli tutulmuş ve K1, K2... şeklinde kodlanmıştır. Alınan görüşler çalışmanın amacı doğrultusunda tema ve kategorilere ayrılmıştır ve tabloluşturulmuştur. Araştırma bulgularında doğrudan katılımcı görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırmada maxquda nitel analiz programından faydalanılmıştır.

3.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın alt problemleri çerçevesinde elde edilen bulgular yer almaktadır.

3.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara ‘‘Finlandiya eğitim sisteminde çevre eğitimiyle neyi amaçlıyorsunuz?’’ sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar şu şekildedir.

Katılımcılardan alınan cevaplara göre doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

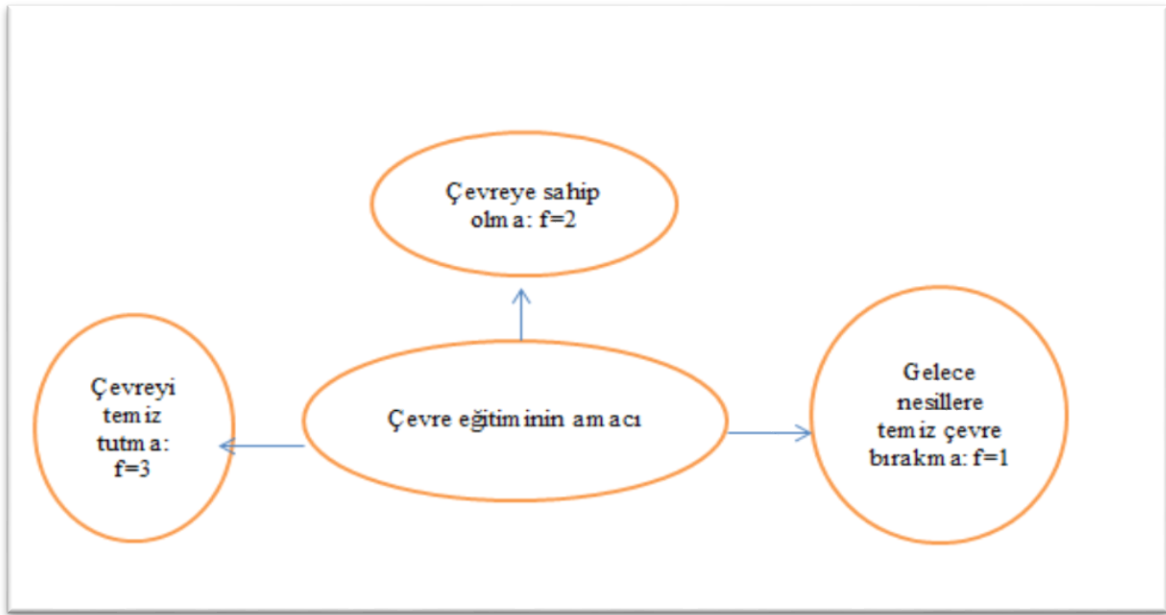
K1’’Çevre eğitimi verilmesinin temel amacının en başında Finliler doğaya büyük saygı duyarlar. Çevreyi koruyan ve gelecek nesillere temiz bir çevre bırakılmanın amaçlanması tersin temel amacıdır.’’

K4’’Çevre eğitimi verilerek önce çevreyi temiz tutma alışkanlığı kazandırılmak istenmektedir. Bir de kendi çevrelerine sahiplenme duygusu geliştirilmek istenmektedir.’’

K2’’Çevre eğitiminin temel amacı çevreyi temiz tutma ve çevreyi koruma bilincinin oluşturulmasıdır.’’

Dördüncü alt amaca ilişkin doğrudan alıntılar incelendiğinde Fin eğitim sisteminde çevre eğitimi verilirken; doğayı temiz tutma, doğayı sahiplenme, gelecek nesillere temiz bir çevre bırakmak gibi amaçların olduğu anlaşılmaktadır.

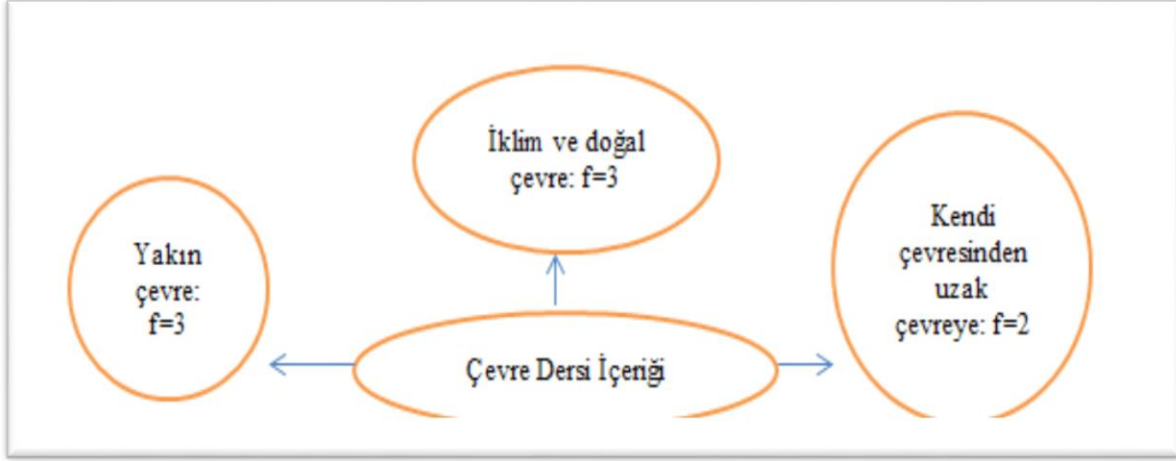
Dördüncü alt amaca ilişkin tema ve kategoriler Şekil 4’de verilmiştir.

Şekil incelendiğinde Fin eğitim sisteminde çevre eğitiminin temel amacının 3 koda toplandığı görülmektedir. En fazla tekrar edenler ise çevreye sahip olma ve çevreyi temiz tutmadır. Gelecek nesillere temiz bir çevre bırakma da amaçlar arasında yer almaktadır.

3.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara ‘‘Okul öncesi eğitimde çevre eğitimi programının içeriği nasıldır?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevapların analizi sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Birinci alt amaca ilişkin tema ve kategoriler Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: Okul öncesi eğitimde çevre eğitimi programının içeriği

Şekil incelendiğinde Fin eğitim sisteminde çevre eğitiminin 3 koda toplandığı görülmektedir. Doğal çevre ve yakın çevre toplam 6 frekansla en çok tekrarlanan kodlardır. Yakın çevreden uzak çevreye doğru bir ders içeriği olduğu da görülmektedir.

Katılımcılardan alınan cevaplara göre doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

K1: “Finlandiya eğitim sisteminde çevre eğitimi derslerinde yakın doğal çevre önce kendi çevresinden başlayarak uzak çevreye doğru iklim, doğa ve doğal güzelliklerini içeren bir yapıdadır.”

K3“Çevre eğitiminde genellikle doğal ortamlar önemlidir. Ders içeriği genellikle kuramsal bilgi aktarımından çok gezilere dayalıdır. Hayvanat bahçesine gitme ya da bir botanik bahçesine gitmek gibi.”

K4“Çevre eğitiminin içeriği genellikle doğal çevre ve ülkenin iklimine uyumlu floranın ne olduğudur. Botanik bahçesi gezileri gibi etkinliklere dayalı bir içerik yer almaktadır.”

Birinci alt amaca ilişkin doğrudan alıntılar incelendiğinde doğal ve yakın çevreden başlayarak ilerleyen sınıf seviyelerinde yakın Avrupa ve biraz da dünyadan içeriklere yer verildiği anlaşılmaktadır.

3.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara “Finlandiya eğitim sisteminde çevre eğitimi verirken hangi yöntem ve tekniklerden faydalanıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar şu şekildedir. Katılımcılardan alınan cevaplara göre doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

K1”Ders işlenirken sınıf içi uygulamalarda genellikle öğretmenin anlatımına bağlı klasik sınıf ortamı şeklinde ders devam eder.”

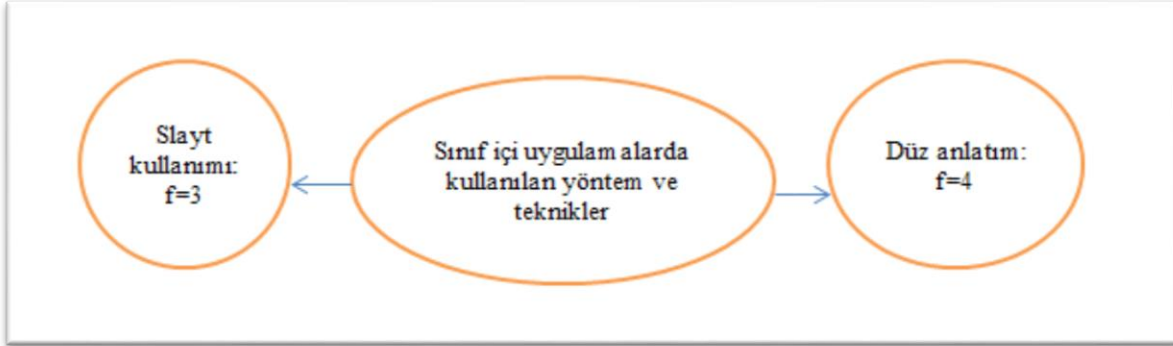
K4”Ders Öğretmen anlatır. Hazırladığı slayttan anlatır genellikle ama dikkat çekicidir. Boğucu bir sınıf ortamı yoktur.”

K2”Öğretmen düz anlatım yöntemiyle anlatır.”

İkinci alt amaca ilişkin doğrudan alıntılar incelendiğinde Fin eğitim sisteminde çevre eğitimi verilirken

ders içeriği olarak kuramsal bilginin aktarımında doğrudan anlatım yönteminin kullanıldığı, slayt kullanımının fazla olduğu görülmektedir.

İkinci alt amaca ilişkin tema ve kategoriler Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil incelendiğinde Fin eğitim sisteminde çevre eğitimi verilirken kullanılan yöntem ve tekniklerin iki kodda toplandığı görülmektedir. Düz anlatım yöntemi en çok tekrar eden anlatım yöntemidir ve daha slayt kullanımı yer almaktadır.

3.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara ‘‘Finlandiya eğitim sisteminde çevre eğitiminde verirken okul dışı uygulamalarınız var mı?’’ sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar şu şekildedir. Katılımcılardan alınan cevaplara göre doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

K1’’Genellikle kuramsal anlatım azdır. Çoğu zaman doğa gezileri, botanik bahçesi gezileri ve doğal park gezileri şeklinde uygulamalar var.’’

K3’’Doğa gezileri, kamplar, botanik bahçesi gezileri okul dışı uygulamalar olarak var. Her Finli çevredeki flora yapısını bilir.’’

K2’’Evet. Okul dışı uygulamalar çevre eğitiminin neredeyse tamamını oluşturur.’’

Üçüncü alt amaca ilişkin doğrudan alıntılar incelendiğinde Fin eğitim sisteminde çevre eğitiminin yoğun olarak okul dışı etkinliklere dayalı olduğu görülmektedir. Kamp yapma, doğa gezileri, botanik bahçelerine yapılan okul gezileri sınıf dışı faaliyetlerin en popüler olanları arasındadır.

Üçüncü alt amaca ilişkin tema ve kategoriler Şekil 3’de verilmiştir.

Şekil incelendiğinde Fin eğitim sistemindeki okul dışı uygulamaların dört kodda toplandığı görülmektedir. En fazla tekrar eden hayvanat bahçesi gezileri ve kamplardır $f=8$. Botanik bahçesi gezileri ve doğa gezileri de yer almaktadır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya genelinde düşünüldüğünde çevre konusu gerek doğal ortam gerek bitki örtüsü ve insanların yaşam alanı bağlamında ele alındığında en önemli ve üzerinde durulması gerekli konular içerisinde bulunmaktadır. Yaşanan çevresel sorunlar, denizlerin kirlenmesi, doğanın insanlar tarafından tahrip edilmesi gibi birçok etken hesaba katıldığında çevre konusu karşımıza hayati bir kavram olarak çıkmaktadır. Çevrenin tahrip edilmesi ya da çevreye zarar verilmesi de insanlar tarafından yapılan bir durumdur. Bu durum bizi, çevre konusunda verilen ya da verilecek olan eğitimlerin hem gelecek nesiller için hem de şu anda var olan insanlar için büyük önem taşıdığı sonucuna götürmektedir.

Yapılan araştırmanın bulguları incelendiğinde erken yaşlarda çocuklara verilecek doğa eğitimi, doğaya karşı çocuklarda merak uyandırma ve doğaya sahip çıkma bilincinin eğitsel açıdan çok önemli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Çocuklara erken yaşlarda verilecek doğa eğitimi gelecek yıllarda onların da diğer nesillere temiz bir bırakacağı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Finlandiya eğitim sisteminin içinde yer alan okul öncesi eğitimde başlayan çevre eğitimi sayesinde insanların doğayı çok sevdiği ve doğaya büyük saygı duyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alasuutari, Karila, Alila ve Eskelinen (2014) yılında yaptıkları çalışmalarında çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte sonuçlara ulaşımlardır. Bahçeler, doğa, inşa edilmiş doğal ortamlar ve oyun alanları da erken çocuk eğitiminin verimli olarak yapılabilmesi bakımından öğrenme yerleri arasındadır. Öğrenme ortamları arasında iç ve dış ortamlar, doğa ve inşa edilmiş doğal ortamlar vardır. Çocukların doğaya olan meraklarını ve öğrenmeye arzularını desteklemekle beraber çocukları oyun oynamaya, fiziksel etkinliklere, araştırma yapmaya, sanatsal etkinlikler yapmaya ve deneyimlere yönlendirmelidir.

Ayrıca okul dışı öğrenme aktivitelerinin öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde çok güçlü bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Finlandiya eğitim sisteminin içinde çevre eğitimi dersi kapsamında çocukların kamplara götürülmesi, doğa gezilerinin sık sık yapılmasının çocukların doğayı korumaya alışmasında ve çevreyi temiz tutmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum okul dışı öğrenmelerin eğitim ortamlarında özellikle çevre eğitiminde önemini ortaya koymaktadır. Okul dışı öğretim formal olmayan eğitim ile formal eğitimin arasında bir köprü görevindedir (Salmi, 1993). Okul

dışında yapılan öğretim etkinlikleri, bilgileri somutlaştırmak, öğretimi etkili kılmak, çevre ve insan ilişkisini kurmak, öğretimde gerçekliği artırmak, çevre bilincini kazandırabilmek, yerinde öğrenmeyi gerçekleştirebilmek ve coğrafya okuryazarlığını geliştirmek adına en önemli etkenler arasındadır. Bu anlamda okulun dışında yapılan öğretim, öğretim programının bünyesinde bulunan hedeflerin beceri, bilgi ve değer alanlarını deneyimler sağlayarak bireylere kazandırmaktadır (Hammerman & Hammerman 1964; akt. Bunting, 2006).

Ayrıca kampa gitme, doğa gezileri düzenleme, doğal bahçelere yapılan geziler öğrenciler üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Doğayı benimseme ve sahip olup temiz tutma konusunda önemli etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sayede öğrenciler doğayı evleri gibi görmektedirler. Hırça (2012) yaptığı çalışmada bilim sanat merkezi öğrencilerinin bilimin doğasına yönelik bakışlarında olumlu etkileri olduğu sonucuna varmıştır. Bu durum yapılan araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Ayrıca erken yaşlarda verilen çevre eğitiminin gelecek nesillere temiz bir doğa bırakma ve doğaya saygı duyma açısından da önem arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan bu çalışma kapsamında çevre eğitimi ile ilgili yapılacak çalışmalara ve araştırmacılara yönelik öneriler maddeler halinde sıralanmıştır:

- Çevre bilincinin kazanılması, günümüzde çevreye verilen önemin ne kadar hayati olduğu konusunda yapılacak çalışmalar çevre eğitimi açısından dikkat çekici olacaktır.
- Farklı ülkelerde verilen çevre eğitimi derslerinin incelenmesi çevre eğitimi konusunda yeni fikirlerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.
- Çevre eğitimine önem verilmesi gelecek nesillere temiz bir doğa bırakılmasına katkı sağlayacaktır.
- Farklı kültürlerde çevre kavramına ne şekilde anlamlar yüklendiği araştırmacılara geniş bir araştırma sahası sunacaktır.
- Çevre eğitiminde okul dışı faaliyetlerin farklı disiplin alanlarında da uygulanabilme durumu, araştırmacılara yeni çalışma sahası sunacaktır.
- Farklı ülkelerin çevre eğitimi stratejilerinin incelenmesi, çevre eğitimi hususunda en fayda sağlayan noktasının alınarak mevcut çevre eğitimi stratejilerine eklektik olarak uyarlanma fırsatı sağlayacaktır.

•

KAYNAKÇA

Alasutari, Karila, Alila, Eskelinen, Mervi (2014). Vaikuta Varhaiskasvatukseen: Lasten Ja Vanhempien Kuuleminen Osana Varhaiskasvatukseen Lainsäädäntöprosessia. Opetus- Ja Kulttuuriministeriön Työryhmämuistioitaja - Selvityksiä 2014:13. Helsinki: Opetus-Ja Kulttuuriministeriö.

Yılmaz, K. ve Altinkurt, Y. (2011). Göreve Yeni Başlayan Özel Dershane Öğretmenlerinin Kurumlarındaki Çalışma Koşullarına İlişkin Görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11 (2), 635-650.

Antinluoma, M., Ilomäki, L., Lahti-Nuuttila, P. & Toom, A. (2018). Schools as professional learning communities, *Journal of Education and Learning*, vol. 7, no. 5, pp. 76-91.

Bunting, C. J. (2006). Interdisciplinary teaching through outdoor education. Champaign II, Human Kinetics.

Broström, S. (2012). Curriculum in preschool. Adjustment or a possible liberation? Nordisk

barnehageforskning, 5, 11, 1–11.

Clark, A. 2005, Listening to and involving young children: a review of research and practice. *Early Child Development and Care*, 175, 6, 489–505.

Corkery, L. (2015). Beyond the Park: Linking urban greenspaces, human well-being and environmental health. In *Planning for health and well-Being: Shaping a sustainable and healthy future*. (Ed.) H. Barton, S. Thompson, S. Burgess, M. Grant. New York: Routledge. Coughlin Robert.

Corsaro, W.A. 1997, *the Sociology of Childhood*, California: Pine Forge Press.

Dockett, S., Einarsdottir, J., & Perry, B. (2009). Researching with children: Ethical issues. *Journal of Early Childhood Research*, 7, 3, 283–298.

Duncan, J. (2009). “If you think they can do it – then they can.” Two-year-olds in Aotearoa New Zealand kindergartens and changing professional perspectives. In Berthelsen, D., Brownlee, J. and Johansson, E. (eds.) *Participatory learning in the early years: research and pedagogy*, (pp. 164–184). London: Routledge.

Duran, M. ve Taştekin, A.N. (2020). Finlandiya Erken Çocukluk Eğitimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (2), 600-624.

Erten,S. (2004): Çevre Eğitimi Ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır? Çevre ve İnsan Dergisi, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı. Sayı 65/66. 2006/25 Ankara.

Fidan, N. V. & Erden, M. (1993). *Eğitime giriş*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.

Gülersoy, A. E., Yener, H., Turgut, T., Özşahin, D. M. & Açıkgöz, D. A. (2021). Kaos çağında ideal bir çevre eğitimi politikası için bazı öneriler. *Turkish Studies*, 16(5), 1495-1552.

Hırça, N. (2012). Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin üstün ve özel yetenekli öğrenciler için tasarlanan doğa ve bilim kampı hakkında görüşleri, *Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi*, 2 (1), 60- 76.

İş, E.(2021). Türkiye Eğitim Sistemi ile Finlandiya Eğitim Sisteminin Okulöncesi Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme ve Atama Politikalarının Karşılaştırılması. *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 2(1), 60-70.

Jeronen, E., Jeronen, J. & Raustia, H. (2009). Environmental education in Finland-A Case Study of Environmental Education in Nature Schools. *International Journal of Environmental and Science Education*, 4(1), 1-23.

Karila K. & Kinon J. (2011). Acting as a Professional in a Finnish Early Childhood Education Context. In: Miller. L., Dalli C. & Urban M. (eds.) *Early Childhood Grows Up: Towards a Critical Ecology of the Profession*. (pp. 55–69). London: Springer.

Karlsson, L. (2012). Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla [In the paths of childinitiated research and action]. In Karlsson, L. & Karimäki, R. (eds.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. (pp. 17–63). Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Kinos, J. & Palonen, T. (2013). Selvitys esiopetuksen velvoittavuudesta. [Report about obligatory preschool education in Finland]. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita 2013:5. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/tr05.pdf?lang=fi>

Leinonen, J. & Venninen, T. (2012). Designing learning experiences together with children. *Procedia: Social and Behavioral Sciences*, 45, 466–474.

Malaty, G. (2006). What are the reasons behind the success of Finland in PISA. *Gazette Des Mathématiciens*, 108, 59-66.

Mari, M. (2009). Teacher as researcher Viewpoints about the education of competent professional teacher. Retrieved from <http://www.oph.fi/info/pisahelsinki/lectures/parallel%20session%203%20matti%20meri.ppt>

Mayall, B. (1999). Children and Childhood. In: S. Hood, B. Mayall & S.Oliver (eds.) *Critical Issues in Sociology Research*. (pp. 10–24). Buckingham: Open University Press.

Oktay, A., & Grupları, A. (2007). *Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş projesi*. Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği, Okul Öncesi Eğitimi, Öğretmen Eğitimi, 1.

Opetushallitus (2018), *Varhaiskasvatussuunnitel Rahoitus Perusteet, Määräykset ja ohjeet 2018:3a*, PunaMusta Oy, Helsinki 2019 [Erken Çocukluk Eğitiminin Temelleri, 2018].

Özdemir, A. (2017). Bütün öğrencilerin okulu finlandiya okulları. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 59-91.

Pehkonen, E., Ahtee, M., & Lavonen, J. (2007). *Explanations for the Finnish success in PISA evaluations*. In Annual Meeting of the North American Chapter of the International Group for the Psychology of Mathematics Education, University of Nevada, Reno, Nevada, USA.

Rogoff, B. (2008). Observing sociocultural activity on three planes: Participatory appropriation, guided participation, and apprenticeship. In: Hall, K., Murphy, P. & Soler, J. (eds.) *Pedagogy and practice: Culture and identities*. (pp. 58-74). London: Sage Publications.

Sahlberg, P. (2007), Education policies for raising student learning: the finnish approach. *Journal of education policy*, 22(2), 147-171.

Salmi, H. S. (1993). Science centre education: Motivation and learning in informal education.

Unpublished Doctoral Dissertation, Helsingin Yliopisto, Finland.

Simola, H. (2005). *The Finnish Miracle Of Pisa: Historical And Sociological Remarks On Teaching And Teacher Education. Comparative Education.* (41), (4), 455–470.

Sinclair, Ruth. (2004). Participation in practice: Making it meaningful, effective and sustainable. *Children & Society*, 18, 106–118.

Stokes, E., Edge, A., ve West, A. (2001). Environmental education in the educational systems of the European Union, Synthesis Report Commissioned by the Environment Directorate-General of the European Commission.

Tuna, M. (2018a). Çevreciliğin teorik temelleri. M. Tuna (Ed). Çevre sosyolojisi içinde (26- 47). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

VASU i.e. National Curriculum Guidelines on Early Childhood Education and Care (2005). National Institute for Health and Welfare. Finland.

Venninen, T., Leinonen, J., Lipponen, L. & Ojala, M. (2013). Supporting Children's Participation in Finnish Child Care Center, *Early Childhood Education Journal* 42, 3, 211-218, DOI 10.1007/s10643-013-0590-9.

Wang, Y.-F. (2009). Logic and Philosophy of elementary education reform in Finland. *The Primary and secondary schools education in Foreign Countries*, 6, 8.

Westbury, I., Hansén, S. E., Kansanen, P., & Björkvist, O. (2005). *Teacher education for research-based practice in expanded roles: Finland's experience.* *Scandinavian Journal of educational research*, 49(5), 475-485.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şehsuvaroğlu, L. (2016). *Abdurrahim Karakoç Şâir'in Haberci Olarak Portresi.* Ankara: Genç Arkadaş Yayınları.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım A, Şimşek H. (2008). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

Zhang, N., Zhao, H., & Liu, Z. (2015). The concept and practice of the training course for preschool teacher in Finland. *Foreign Education Research*, 4, 46.